

ТЕУВО ПАКАЛА ЛИЗА МЪЖКАРАНАТА

Превод от фински: Борис Парашкевов, —

chitanka.info

За Лиза вчерашният ден не беше никак благодатен. Всички нейни пакости, дори и онези, които си бе наумила, стигнаха до ушите на майка ѝ.

Пак беше идвала да се оплаква жената на Коркала, че момчетата се бяха гонили на покрива им, а дивите елени бяха повредили дървената стълба. И за всичко това била виновна Лиза, защото тя винаги стояла начело на всички лудории и подстрекавала момчетата. Лиза била по-буйна и палава от най-буйното и най-палавото момче! Като доказателство за това жената на Коркала беше споменала, че Лиза бръкнала с шило в окото на онова еднооко бедно обуцарче Платан, което кърпеше обувки при Калинен.

— Това са само ваши измишльотини! — беше ѝ отвърнала Лиза и пак яде пердах, загдето говори на възрастен човек по такъв начин.

Тя никога не беше дразнила Платан, макар че момчетата го тормозеха. Но пък и те не бяха го уболи в окото, а в ръката. Едно от тях държеше шилото отстрани така, че Платан, изтегляйки иглата, си беше надянал ръката на него. И понеже момчето се сви бързо зад гърба му, Платан не го видя със сляпото си око и помисли най-напред, че тя го е убола, тъй като седеше на пейката до него.

Тъй или иначе, Лиза била най-палавата от всички. Веднъж тя така цапардосала Кали Пало с тояга по челото, че му излязла огромна цицина. Добре, че не пукна!

Тъй жената на Коркала беше изреждала едно след друго злосторствата на Лиза, които майка ѝ слушаше ужасена и плачеше.

— На какво прилича това, защо не си стоиш при момичетата, ами беснееш с момчетата? Нали си момиче, а не момче! — беше ѝ рекла тя.

И Лиза беше решила вече никога да не дружи с момчетата, а да си остане веднъж завинаги при момичетата! Още утре щяха да отидат да играят край гората извън града! Тогава нямаше да има кой да мърмори, нито пък да злослови пред майка ѝ! Стори ѝ се дори безкрайно приятно, че ще бъде на мира сред момичетата...

Снощи тя ги беше предупредила, че днес ще играят на погребение.

С тях тя винаги играеше на погребение при условие, че я оставеха сама да го урежда. Момичетата пък от своя страна без нея не играеха на тази игра, защото никой не умееше да урежда толкова

забавни погребения както Лиза. А когато Лиза беше с момичетата, тогава дни наред се играеше на погребение...

Сега Лиза подготвяше голямо погребение, по-голямо от когато и да било. Всяко момиче трябваше да измоли от къщи по една-две бучки захар. Още същата вечер тя отиде да набере червени боровинки, от които изстискаха сок за виното. После повика и попа — едно просяче на име Апо, което охотно се отзоваваше за парче хляб или просто защото му беше забавно.

Рано сутринта Лиза се зае трескаво за работа. Радостна, че дъщеря ѝ отива да играе с момичетата, майка ѝ, ѝ предостави великодушно всичко необходимо.

Мястото им за игра се намираще в обраслата с хвойнови храсти равнина досами гората. Всичко се правеше, както му е редът.

Едла Лампа, която имаше кукла, беше уж секретарка на областен управител. Нейната дъщеря Аманда уж беше починала и трябваше да бъде погребана. Тя лежеше в ковчег в колибка от съчки до стаята на опечалените. Всички гости бяха приготвили костюмите си, полите бяха надиплени, както у богатите дами, а кърпите увити като шапки. Сега Лиза преправи Апо на поп — към яката на ризата му прикрепил с топлийки два листа хартия, които донасяше винаги за тази цел, а на гърба му провесил престилката си. И ето попът беше готов — босоног и с калпак на главата.

Погребението беше в разгара си, когато от гората внезапно се втурнаха няколко момчета и с викове и крясъци разтуриха играта им. Едно от тях скочи право в стаята на опечалените, пресуши няколко чаши вино и натъпка лакомата си уста със захар и пшеничен хляб. Върху тези деликатеси се нахвърлиха незабавно и останалите и ометоха всичко завчас. После се разлудуваха — все едно, че виното се беше вдигнало в главите им. Някой откри покойната Аманда и я запокити във въздуха. Тя се закачи в клоните на близкия бор и остана там да виси.

С писък момичетата се бяха разбягали. Лиза обаче, която при появата на момчетата се намираще малко по-настрана, се приближи и злосторниците побързаха да изчезнат. Двама от тях, Хейки Териля и Мико Лапи, останаха на местата си, стиснали заканително юмруци:

— Хайде, ела де, мъжкарано!

Но и те се изпариха без много шум, щом Лиза се отправи към тях.

Тя огледа последиците от нападението и се спусна разярено по петите на Хейки и Мико.

Настигна Мико, блъсна го по очи в пясъка и така го оваля в него, че той зарева грозно.

— Друг път пак ли ще пакостиш? — попита Лиза.

После накара момчето на няколко пъти да даде дума и то обещаваще всичко, каквото поискаше Лиза.

— Засега толкова, но внимавай какво ще вършиш по-нататък!

Мико тръгна, подсмърчайки. Но като стигна до Хейки и сметна, че се е отдалечил достатъчно, той се извърна и извика:

— Беляджийка! Мъжкарана! Калпазанка!

... И двамата започнаха да я замерят с камъни.

На Лиза ѝ причерня и тя се понесе като вихър след момчетата, изчезвайки заедно с тях в гората.

Когато се върна, останалите момичета вече се бяха събрали на опустошеното място. Тогава и Апо, който при пристигането на момчетата се беше скрил в гъсталака и си беше снел попските одежди, се осмели да пристъпи към тях. Вопли и стенания се разнасяха от скупчените момичета.

Най-много плачеше Едла Лампа, чиято кукла беше на дървото. Оттам, лежейки по корем на една клонка, тя гледаше вторачено печалната групичка под дървото и си беше все така румена, с големи очи и усмивка на устата, както преди, когато я бяха положили в погребалния ковчег. Но на момчетата им беше жал, че боровите иглички се бяха впили в нея.

Притиснала с длан кървящия си нос, който момчетата бяха разбили с нещо в гората, Лиза постоя известно време, огледа дървото и после се покатери да свали куклата.

Едла Лампа предложи да продължат с обикновено селско погребение, тъй като за благородническо вече нямаха вино и останалите необходими неща.

На Апо обаче не му се играеше вече. А когато Едла Лампа поиска да го задължат, като напомни, че той нито веднъж не е бил поп, след като последния път беше получил доста хляб, Апо се скара с момчетата — нещо съвсем необичайно. Той ги наруга, а куклата,

чийто последен дом беше благославял тържествено толкова пъти, запрати в близката локва и побягна.

Лиза се спусна незабавно след него. И Апо знаеше, че няма да се отърве лесно. Затова той се разрева предварително, ползата от което беше, че Лиза само го дръпна малко за косата и промърмори:

— Ама че поп!

Погребението се беше провалило окончателно. Нямаха си нищо за почерпване, нямаха нито поп, нито пък и желание, след като голямата подготовка беше отишла на вятъра. Всички бяха посърнали, а най-унила беше Лиза.

— Май че пак ще те пердашат — предположиха момичетата.

— Сигурно, ако някой обади на мама. Но нали момчетата постъпиха подло?

Другите се съгласиха, че Лиза ни най-малко не беше виновна. Освен това твърдяха, че трябвало да натупа здравата Мико, защото бил най-големият тормозител на момичетата.

На Лиза ѝ поолекна. Струваше ѝ се, че ако обясни какво са казали останалите момичета, майка ѝ няма да плаче и да се тревожи, ако някой отиде при нея да се оплаква...

И като махна с ръка към издигания се недалече висок пясъчен хълм, тя се затича към него, понесена сякаш от порива на вятъра. Покатери се по склона, после се спусна с главата напред и се затъркаля надолу, свита на кълбо.

Останалите веднага засияха. Изглеждаше страшно хубаво. Веднъж и те можеха да полудуват на воля. И без много да му мислят, втурнаха се към хълма. Търкаляха се през глава, докато им се завиеше свят и им се стореше, че ръце, крака, всички крайници ще се разлетят в разни посоки. А стигнеха ли долу, устата и ноздрите им бяха пълни с пясък.

Преди спускане се подреждаха в редица, потегляха едновременно, премятаха се една през друга и се скупчваха отново в подножието, където с шум и смях се измъкваха от камарата тела.

Беше едва ли не по-интересно от погребението!

— Прибра ли се най-последно! — започна майка ѝ строго още с влизането на Лиза. — Сега бързо да поискаш извинение от жената на

Лапи и от Мико.

— Тя и пръчка заслужава! — избоботи жената на Лапи. — Проклетницата скоро ще извади очите на всички!

— И пръчката ще заиграе, но най-напред да се извини — отсече майка ѝ.

Лиза стоеше настръхнала и гледаше Мико, без да ѝ трепне окото.

Майка ѝ отново я подкани да се извини и я притегли към Мико в момента, когато жената на Лапи го побутна по-напред, така че двамата застанаха лице срещу лице.

— Ти си ударила Мико — поде майка ѝ.

А жената на Лапи добави:

— Ударила си го без причина! Без Мико да ти е направил нещо. Така ли е, Мико?

— Така е.

Лиза така блъсна Мико, че той полетя в обятията на майка си. После го погледна заплашително със свити пестници.

Жената на Лапи се завайка, клатейки глава. Майката на Лиза тръгна за пръчката и Лиза разбра от вида ѝ това, което и без друго си знаеше — боят нямаше да ѝ се размине.

Беше съвсем сломена, обзе я такъв срам, че бузите ѝ пламнаха. Тя се обърна, хвърли се на врата на майка си и ѝ прошепна умолително да я накаже в пруста. Майка ѝ обаче не се съгласи. Трябвало да получи наказанието си пред онези, на които беше сторила зло!

— Майко, мамичко... в пруста!...

Майка ѝ се освободи от ръцете ѝ и я наведе. Но щом понечи да я разголи, Лиза се отскубна и изпищя:

— Не бива!

— Как така не бива?

— Така, не бива! — изкрещя Лиза още по-силно и тропна с крак.

Майка ѝ я хвана здраво и я наложи с пръчката. Но като я пусна, Лиза се извърна към жената на Лапи, тропна ѝ с крак и я нагруби...

— Боже, какъв ужас! — изхленчи жената на Лапи и Лиза пак я натупаха.

Но и след това тя продължи да гледа упорито и заканително. Все едно, че на стената говореха!

Майка ѝ плачеше. Нямаше ден да не дойде някой да се оплаква от пакостите на Лиза. Беше опитвала с наказание — никаква полза.

Жената на Лапи твърдеше, че в Лиза се е вселил зъл дух и доброто я отбягвало.

Лиза стоеше мрачна и ги гледаше накриво. Но когато стана дума колко щастлив е оня, който има послушни деца, и споменаха за някакво момиченце, което било толкова кротко, че не се нуждаело от строга дума, тогава и Лиза започна да хвали друго едно момиче.

— Тъй, тъй, вземи и ти пример от нея. Да беше се опитала да се държиш прилично — рекоха ѝ жените.

Лиза се смути и наведе глава. Искаше ѝ се да помоли за прошка, но ѝ беше трудно. А когато я подканиха, тя наведе още по-ниско глава и сви устни — сякаш ѝ се щеше, ала се стесняваше.

Съветваха я, убеждаваха я, но тя не склони.

— Боят май че не е бил достатъчен! — реши жената на Лапи и майка ѝ пак започна да се заканва.

Лиза вдигна глава и настръхна.

Пръчката пак заигра.

Отново напразно я увещаваха да помоли за извинение. Майка ѝ я отведе при Мико и сложи ръцете ѝ на врата му. Лиза обаче се отдръпна и каза презрително:

— Какъв му е сополив носът!

Майка ѝ без малко щеше да избухне в смях, но се овладя, когато жената на Лапи започна да ругае ядовито Лиза, докато избърсваше носа на Мико с престилката си.

— Не мога да я прекърша — въздъхна майка ѝ. — Но нека се върне баща ѝ довечера.

И за наказание я затвори в таванското преддверие.

— Там да размислиш колко лошо си се държала.

На Лиза ѝ беше криво, главата ѝ бучеше. Сетне се поуспокои малко, приседна на стълбата и заплака.

Жената на Лапи беше казала, че в нея се вселил зъл дух и доброто я отбягвало. Няма никакъв зъл дух! Ще помоли бога за прошка, а не Мико и жената на Лапи.

Към майка си изпитваше неприязнено чувство. За отмъщение намисли да отиде в гората, да се изгуби там и да умре — нека майка ѝ плаче тогава...

Докато плачеше, тя изостави намерението си. Изкачи се на тавана, промъкна се в най-отдалечения ъгъл и легна до стената. Тук

щеше да спи дотогава, докато умре от глад... И при мисълта, че баща ѝ и майка ѝ ще дойдат да я потърсят и ще я намерят мъртва, тя избухна в печално ридание. Оплакваше самата себе си!

Чувствуваше се толкова самотна на този свят, всички бяха против нея. Всички, с изключение на Ика Тепто, но той пък не обръщаше никакво внимание на другите. Ако се разболееше, щеше да се помоли на бога да умре и да отиде на небето. Там щеше да ѝ бъде добре.

Загледа се в синьото небе, което прозираше през таванското прозорче. Там, на това синьо небе, щеше да бъде сама и да подскача по онези облачета...

С тези мисли тя се унесе. Когато се събуди, изпитваше тягостно чувство. Отвън се носеше весел глъч и тя се изправи до прозореца да погледне.

В няколко двора играеха малки момиченца, в други момчета удряха с палки топка. Вънка изглеждаше толкова хубаво и светло, докато тук, на тавана, беше мрачно и усойно.

Загледа се в играта на момчетата. Стори ѝ се забавно да наблюдава отвисоко и далеко. Чуваше ясно какво казва всеки и можеше да следи всяко движение.

Едно от момчетата се изхитри — удари топката, без да е негов ред. Лиза извика, ала не я чуха. Ех, ако беше сега там!

В този момент се зададе Ика Тепто. И Лиза реши да се измъкне, пък каквото ще да става. Това за нея не представляваше трудност. И друг път беше минавала през таванското прозорче.

Тя се провря заднишком, като се опираше с пръстите на краката си в процепите на стената, и когато беше вече вън, изправи се, придържайки се о черчевето, протегна се и се хвана за стряхата над прозореца. Вдигна крак от перваза, напъна се и стъпи на покрива. Оттам скочи върху покрива на плевника на съседите, спусна се в двора им и се затича към игрището, като си тананикаше:

*Топъл вятър вее,
агънцето блее,
селянинът сее,
птиченцето пее,
девойче се смее...*

Вече се смрачаваше, когато прекратиха играта с топка и започнаха гоненица. Лиза не пожела да участва, макар момчетата да я молеха. Ика също я увещаваше, но въпреки това тя не се съгласи. Той не знаеше какво се беше случило този ден!

Целият ден изглеждаше толкова объркан. Какво ли щеше да каже майка ѝ, като види, че я няма на тавана? За това не беше се сещала, докато играеха на топка.

И макар да не виждаше причина някой да е обадил за нещо, струваше ѝ се, че при майка ѝ са ходили много жени да се оплакват от нея. Имаше чувството, че докато е била на игрището, в къщи са се случили много неприятни неща.

Мислеше си как да се върне на тавана по същия път, по който се беше измъкнала. Беше невъзможно. И защо изобщо дойде? Сега ѝ се струваше, че играта на топка съвсем не е била интересна, макар че и Ика беше участвувал. Идеше ѝ да заплаче.

Беше съвсем безпомощна. Хрумна ѝ, за утеха на майка си, утре да уреди отново погребение с момичетата, но и това изглеждаше невъзможно, защото Апо се беше разсърдил, пък и нямаше какво да му предложат.

Затова тя се зарадва много, когато стопанинът Витанен я помоли да изведе коня му на паша. В такива случаи жена му винаги се отблагодаряваше с парче бял хляб, който Лиза от своя страна даваше на Апо като отплата за ролята му на поп. И сега, когато след завръщането подаде на Витанен поводите и получи две големи порязаници бял хляб, на лицето ѝ се появи широка усмивка. На душата ѝ стана леко, сякаш от света беше изчезнало всичкото зло, което ѝ приписваха.

Радостна, тя обиколи няколко момичета и им съобщи, че утре ще играят на погребение. Лошото беше, че не можа да открие Апо и да му предаде хляба. В къщи щяха да се досетят, че пак е ходила да пасе коня, което не се харесваше на майка ѝ.

Утешаваше я мисълта, че баща ѝ трябваше вече да си е дошъл от работа. Той действително си беше в къщи и се хранеше.

И двамата изглеждаха в добро настроение, дори и майка ѝ, поради което Лиза реши, че никой не е идвал да се оплаква. Сега и да дойдеше някой, баща ѝ щеше да каже: „Нека децата сами се оправят помежду си.“ Той винаги казваше така.

Но от срам пред майка си, че беше ходила да пасе коня, Лиза се спря на прага с порязаниците хляб под мишница и погледна смутено.

— Ти пак си водила коня на паша!

Майка ѝ не го каза строго и тъкмо затова Лиза се засрами още повече. По-добре да беше хвърлила хляба някъде, но нали е грехота. До преди малко ѝ беше приятно да язди, а сега не искаше и да помисли за това. Не я интересуваше нито хлябът, нито Апо, само дето ѝ беше жал за стопанина Витанен.

— Стопанинът Витанен ме помоли, а като се върнах, жена му ми благодари, че не е станало нужда старият сам да ходи. Такъв немощен човек да блъска толкова път... Сигурно щеше да отиде до полунощ!

— Докъде ходи? — попита бащата.

— До жребното пасище — отвърна Лиза смутена, че е била толкова надалече.

— Решаваш ли се да галопираш? — продължи баща ѝ.

— Охо, татко! — възкликна Лиза, сякаш за миг си спомни всички пътища, по които беше оставяла коня да препуска с все сила. — Но този път нямаше да яздя бързо, ако по пътя не ме беше срещнал Яне Куйвала. Той водеше кобилата на Хейкиля и взе да я хвали.

— Хубава е кобилата на Хейкиля — вметна баща ѝ.

— Не може да се мери с врания кон на Витанен, татко! Като тръгнахме да се надбягваме и плеснах коня с поводите няколко пъти, той полетя като стрела! Чак сълзи ми потекоха. После беше достатъчно само да подвикна — враният свиваше уши и усилваше ход!

Лиза се разгорещи и щеше да разкаже и други случаи, когато враният кон на Витанен се беше проявявал, но баща ѝ попита дали е получила хляба като отплата.

— Да.

— Толкоз много?

— Да, татко.

— Булка — обърна се той към майка ѝ, — иди да поговориш с Витанен иска ли да наеме Лиза за ратайкиня.

Лиза изгледа баща си втрещено и изведнъж побягна навън. Изтича на тавана, тръшна се на земята и захлипа.

Нямаше да стане ратайкиня!

Но като си помисли колко често беше яздила на кон и как всички я наричаха мъжкарана, стори ѝ се нормално да бъде ратайкиня. Това,

значи, е имала пред вид жената на Лапи, като беше казала, че в нея се е вселил зъл дух и доброто я отбягва! И тя се видя с шапка на главата, с панталони и лула в устата... Струваше ѝ се, че вече идват да я свалят от тавана и да я отведаат като ратай.

Когато долови стъпки по стълбата, реши да се измъкне през прозореца, да изтърчи до дома на Тепови и да разкаже на Ика, че ще я правят ратайкиня. Но като видя, че няма да успее, грабна кобилицата, с която подпираха въжето за пране. С нея щеше да цапардоса всеки, който ѝ се изпречи. Ще го удари право по главата! Зададе се баща ѝ, ала тя и на него беше сърдита. И понеже не смееше да замахне срещу му, намисли да скочи през прозореца, пък ако ще и главата си да разбие!

Баща ѝ я убеди, че се е пошегувал, няма да я дават ратайкиня и си я отведе долу.

Но Лиза все още не му вярваше. Затова заяви решително, сякаш напук на всички, че не желае и за нищо на света няма да стане ратайкиня, а нещо друго.

— Какво друго тогава?

— Жена на моряк. Ика Тепто ще става моряк и си е наумил да ме вземе за жена!

Бащата и майката се разсмяха.

— А онзи ден се беше сбила с Ика! — рече майка ѝ.

— Кой ти каза?

— Ти самата разказваше.

— Е, и какво значение има това? Ика е момче, което не обръща внимание на дребните неща.

— Злощастната ми Лиза! — въздъхна майка ѝ.

— Защо пък злощастна? — каза баща ѝ уж съвсем сериозно, а Лиза додаде:

— Има и по-злощастни!

Лиза се почувствува защитена. Но като си легаше вечерта, тя още се боеше да не би все пак да я направят ратайкиня, преди Ика да е станал моряк. И затова се зарече вече да не язди на кон, да не се бие и да не дружи с момчетата. На следващия ден това наистина не се случи, но още на по-следващия тя пак намери повод да се сдърпа с някого.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.